

Regeringsförklaring 7 oktober 1994

Presenterad av statsminister Ingvar Carlsson för den svenska riksdagen, 7 oktober 1994

Fru talman, ledamöter av riksdagen! Den regering som i dag tillträder ställs inför svårare problem och större utmaningar än någon tidigare svensk regering i modern tid. Under de år som ligger framför oss kommer stora krav att ställas på både handlingskraft och på vilja och förmåga till samarbete. Därför behövs en handlingskraftig samarbetsregering.

Det är inför denna uppgift som jag har valt följande statsråd att tillsammans med mig ingå i regeringen.

Statsråd och ställföreträdande för statsministern är Mona Sahlin

Statsråd och chef för justitiedepartementet är Laila Freivalds

Statsråd och chef för utrikesdepartementet är Lena Hjelm-Wallén

Statsråd och chef för försvarsdepartementet är Thage G Peterson

Statsråd och chef för socialdepartementet är Ingela Thalén

Statsråd och chef för kommunikationsdepartementet är Ines Uusmann

Statsråd och chef för finansdepartementet är Göran Persson

Statsråd och chef för utbildningsdepartementet är Carl Tham

Statsråd och chef för jordbruksdepartementet är Margareta Winberg

Statsråd och chef för arbetsmarknadsdepartementet är Anders Sundström

Statsråd och chef för kulturdepartementet är Margot Wallström

Statsråd och chef för näringsdepartementet är Sten Heckscher

Statsråd och chef för civildepartementet är Marita Ulvskog

Statsråd och chef för miljö- och naturresursdepartementet är Anna Lindh

Statsråd är

Pierre Schori

Leif Blomberg

Mats Hellström

Anna Hedborg

Jörgen Andersson

Jan Nygren

Ylva Johansson

Fru talman!

Den tillträdande regeringen består för första gången i den svenska demokratins historia av lika många kvinnor som män. Jag har genom detta val medvetet velat skapa en förebild för jämställdhetsarbetet på samhällslivets alla områden.

Statsministerns ställföreträdare kommer att ha det övergripande ansvaret för att i förväg granska regeringens politik och säkerställa att den bidrar till jämställdhet i arbetsliv och samhällsliv.

Regeringen kommer som en av sina första uppgifter att tillsätta en delegation för att vidareutveckla politiken för jämställdhet. Delegationen skall särskilt uppmärksamma frågor som gäller arbete, löner, inflytande och kvinnors hälsa samt våld mot kvinnor.

Fru talman!

Den grundläggande uppgiften för regering och riksdag är att åstadkomma en social och ekonomisk modernisering av Sverige.

Det gäller att stärka Sveriges produktionsförmåga och ta tillvara vårt lands främsta tillgång, människors vilja till arbete och skapande.

Det gäller att åstadkomma ett nytt klimat för samarbete så att människor kan mötas över traditionella gränser och barriärer, inte minst i politiken och på arbetsmarknaden.

Det gäller att stärka Sveriges internationella inflytande för att därigenom gagna vårt lands intressen i Norden, i Europa och i världen.

Den ekonomiska utvecklingen är helt avgörande om moderniseringen av vårt land skall lyckas. Jag gör följande bedömning av det ekonomiska läget. Det svenska näringslivet har en mycket stark konkurrenskraft. Exportindustrin och dess många underleverantörer har god avsättning för sina varor och tjänster. Det samlade resultatet av utlandsaffärerna, bytesbalansen, väntas nästa år ge ett överskott på 40 miljarder kronor. Sverige har en prisstabilitet på god europeisk nivå. Detta är styrkefaktorer som är viktiga att framhålla. Samtidigt råder stora obalanser i den svenska ekonomin.

För det första finns det en väldig obalans i sparandet mellan den privata och den offentliga sektorn. Det finansiella sparandet i den privata sektorn väntas nästa år uppgå till 200 miljarder kronor, eller 13 procent av BNP. Det svenska folket sparar, men sparandet omvandlas inte till framtidsinvesteringar. Det leder till ökad arbetslöshet som i sin tur ökar de offentliga utgifterna och underminerar de offentliga finanserna.

För det andra råder en allt mer besvärande tudelning mellan en expansiv exportsektor och en svag hemmamarknad. Utlandets efterfrågan på svenska varor och tjänster är mycket kraftig. Samtidigt innebär det höga ränteläget en kraftig broms på investeringar och förnyelse inom landet. Denna tudelning rymmer allvarliga risker.

Den första stora uppgiften för regeringen är därför att sanera statsfinanserna och minska arbetslösheten.

Jag har för avsikt att söka samarbete i riksdagen kring en ny ekonomisk politik, som med

kraft angriper dessa dubbla obalanser och som kan skapa tillväxt och nya resurser.

Så länge budgetunderskottet består och statsskulden växer beskär demokratiens verkningsskrets. Vårt lands utveckling riskerar att styras av krafter utanför demokratisk kontroll.

På samma sätt utgör arbetslösheten ett stort hot mot grundläggande värden i vårt land. Arbetslösheten skär som en kniv genom det svenska välfärdssamhället. Alla drabbas av arbetslösheten, inte bara de arbetslösa. För massarbetslösheten fotfäste kommer välfärden att undermineras. Som statsminister känner jag en stark förpliktelse att arbeta för att Sverige skall klara dessa båda utmaningar.

Inom kort kommer regeringen att lägga fram en proposition med en ny inriktning av den ekonomiska politiken. De åtgärder som regeringen kommer att föreslå skall avvägas så att de ger bästa möjliga resultat på statsfinanser, tillväxt och sysselsättning. Syftet med regeringens ekonomiska politik är att återskapa förtroendet för Sverige och den svenska kronan. Den svenska kronan är, enligt min uppfattning, undervärderad.

När det gäller statsfinanserna kan regeringen under inga omständigheter acceptera ökad inflation för att ta ned budgetunderskottet och statsskulden. Aktiva beslut om utgiftsnedskärningar och inkomstförstärkningar krävs för att sanera statsfinanserna.

Riksdagen har redan beslutat om åtgärder, som nu skall genomföras och som innebär en förstärkning av statsbudgeten med 20 miljarder kronor. Omfattningen av dessa beslut ligger fast. Regeringen kommer att lägga fram förslag om utgiftsnedskärningar och inkomstförstärkningar på ytterligare 61 miljarder kronor. Sammantaget innebär detta att statsfinanserna stärks med minst 80 miljarder kronor. Åtgärderna kommer att utformas så att alla får vara med och bära bördorna.

Svenska folket har därutöver gett regeringen mandat att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att komma tillrätta med landets ekonomiska problem.

Regeringen kommer i konstruktiv anda att pröva de förslag som övriga partier har presenterat för att stärka de offentliga finanserna.

Fru talman!

Det är arbetslösheten som är det stora slöseriet, mänskligt och socialt, men även samhällsekonomiskt och statsfinansiellt. Den avgörande förstärkningen av statsfinanserna måste därför komma till stånd genom ökad tillväxt och bättre sysselsättning. De nya arbetstillfällena måste i första hand komma till stånd i näringslivet. Sverige behöver fler företag och fler företagare.

I denna uppgift behövs ett närmare samarbete mellan regeringen och näringslivet. Jag kommer personligen att engagera mig starkt i detta samarbete. Regeringen kommer att inrätta ett näringslivsråd bestående av personer som är aktivt verksamma ute i företagen. Rådet skall arbeta på mitt uppdrag och bistå mig och regeringen med råd och erfarenheter. Näringspolitiken utformas så att företagen ges goda villkor att investera och expandera. Privata, kooperativt och offentligt ägda företag ska konkurrera på lika villkor. De ideologiskt motiverade privatiseringarna upphör.

Näringslivets investeringar kommer att stimuleras genom direktavskrivningar. Telekommunikationerna byggs ut. Underhållet av vägar och järnvägar förbättras. Skolor, äldreboenden och andra kommunala byggnader rustas upp. Miljöinvesteringarna skall öka. Allergisaneringen påskyndas.

I Näringsdepartementet kommer ett särskilt statsråd att få ansvar för bygg- och

energifrågor. Departementet får också ansvar för bostadspolitiken.

Vi vill skapa fasta och långsiktiga regler för byggandet och för den sociala bostadspolitiken.

Kunskap blir allt viktigare för näringslivets utveckling och för sysselsättningen. Utbildning måste ses som en investering. Ett samlat kunskapslyft behöver komma till stånd.

Utbildningsministern kommer att leda arbetet med att mobilisera utbildningssamhällets alla resurser. Fler platser kommer att inrättas inom högskola och vuxenutbildning.

Sverige skall ligga i frontlinjen i den tekniska utvecklingen och forskningen, också grundforskning.

Forskningsfrågorna ges hög prioritet i regeringens arbete.

Det står inte i mänsklig makt att förhindra alla olyckor. Men detta ovedersägliga faktum ger oss än större anledning att i framtiden göra allt det som faktiskt är möjligt, för att begränsa riskerna för olyckor liknande den fruktansvärda som inträffade på Östersjön.

1991 träffade socialdemokraterna, folkpartiet liberalerna och centerpartiet en överenskommelse om framtidens energiförsörjning. På den grunden, och i politisk enighet, har nyligen en energikommission tillkallats. Den skall bl.a. skyndsamt analysera de samhällsekonomiska, miljö- och energipolitiska konsekvenserna av en avställning av en eller flera kärnkraftsreaktorer under 1990-talet. Regeringen kommer att fullfölja överenskommelserna i energifrågan. Enighet och långsiktighet i energipolitiken är av stort värde för vårt land.

För att främja sysselsättningen på den reguljära arbetsmarknaden, motverka inflationsdrivande flaskhalsar och höja kompetensen i arbetslivet kommer arbetsmarknadspolitiken att läggas om. Jag vill under denna mandatperiod medverka till en ny ordning där de arbetslösa på heltid är engagerade i att söka arbete, höja sin utbildning och färdighet eller utföra ett tillfälligt arbete. Ett program för att motverka arbetslösheten bland de unga kommer att presenteras. Regeringen kommer att underlätta för företag att expandera och nyanställa.

Arbetslöshetsförsäkringen effektiviseras.

Arbetslinjen kommer att markeras. Försämringarna som gjorts av försäkringens arbetsvillkor upphävs, liksom begränsningen av ersättningsperiod.

Verksamheten i de statliga a-kassorna förs över till de erkända a-kassorna.

För att arbetsmarknaden ska fungera väl måste det råda en rimlig balans mellan företagens krav på flexibilitet och löntagarnas krav på trygghet. Den balansen har rubbats genom försämringarna i arbetsrätten. Dessa kommer att upphävas.

Jag är samtidigt angelägen om att arbetsmarknadens parter kommer överens om att anpassa arbetsrätten till de skilda förutsättningar som råder i olika branscher och att särskild hänsyn tas till småföretagen. En sådan uppgörelse skulle vara en klar signal om den nya samarbetsanda som behövs i Sverige.

Det gäller att forma en miljö där såväl företagare som löntagare vet vilka spelregler som gäller, och där löntagarna kan känna trygghet i de förändringar som blir nödvändiga under resten av 1990-talet. Överläggningar har redan inletts med arbetsmarknadens

parter för att etablera en samsyn kring vad som är statens och vad som är parternas uppgifter när det gäller att föra Sverige ut ur den ekonomiska krisen.

Den andra stora uppgiften för regeringen är att värna och utveckla välfärden.

Alla människor skall ha rätt till ett värdigt liv. Det förutsätter demokrati. Men det förutsätter också att medborgarrätten innefattar ekonomiska och sociala rättigheter. Först då kan ett levande medborgarskap bli verklighet där var och en tar ansvar för sig själv och sina närmaste, men också för hur hela samhället utvecklas.

Jag delar erfarenheten med många andra medborgare i min generation av hur otrygghet och nöd kväver friheten och självtilliten. Känslan av trygghet utgör ett frihetsvärde av enorm betydelse för den enskilda människan.

Det gäller för oss alla, i livets olika skeden och situationer:

- Det börjar med barnen.

Hur barnen mår säger mycket om ett samhälles anständighet. Det är därför som vi i Sverige har ägnat så stor möda åt att bygga upp en unik familjepolitik, som både ger barnen trygghet och bägge föräldrarna möjlighet att förena föräldraskap och förvärvsarbete. Den politiken skall värnas, även i ekonomiskt kärva tider. Barnomsorgen skall vara tillgänglig för alla barn och ha god kvalitet. Barnens behov och rättigheter skall ställas i första rummet.

- Nästa steg i livet är stort och viktigt. Det tas i skolan.

En god kvalitet i förskolan och skolan lägger grunden för ett livslångt lärande. En bra skola för alla förutsätter att resurser fördelas efter elevernas olika behov. Därför kommer skolpengsystem att avvecklas. Rätten att välja skola är självklar och måste kombineras med ett stärkt föräldrainflytande. Det är samtidigt viktigt att behålla den sammanhållna skolan. Barnen får inte sorteras efter föräldrarnas ekonomiska och sociala förhållanden.

- De flesta av oss blir någon gång sjuka. En del är handikappade.

I Sverige har alla rätt till bästa möjliga sjukvård och omvårdnad. Därför är det oroande att skillnaderna i hälsa och livsvillkor nu ökar mellan olika grupper. Folkhälsoarbetet kommer därför att intensifieras. Den pågående sjukvårdsutredningen skall snabbt kartlägga tillståndet i sjukvården och föreslå åtgärder för förbättringar och effektiviseringar. Patienternas rättigheter kommer att stärkas. I detta ingår den självklara rätten att den enskilda skall kunna välja läkare.

För att motverka onödig byråkrati och centrala regleringar kommer husläkarlagen att avvecklas. Etableringen av specialistläkare, som dränerar sjukvårdens ekonomi, kommer att upphöra. Ett omfattande program för att minska antalet förtidspensionärer introduceras. Åtgärder för att öka de handikappades tillgänglighet kommer att vidtas.

- Var och en behöver trygghet på ålderns höst.

Det moderna samhället måste erbjuda de gamla både trygghet och möjlighet till ett aktivt och stimulerande liv. I vårt land skall ingen av ekonomiska skäl behöva frukta att åldras. Därför behövs ett robust pensionssystem. Regeringen kommer att fullfölja pensionsöverenskommelsen. Hälso- och sjukvårdens utveckling måste baseras på gemensamt ansvar, solidarisk finansiering, närhet och valfrihet. Sjukvården skall inte styras av vinstintressen, utan av den etik och omsorg som är dess syfte och grund. Stat, landsting och kommun måste säkerställa att de äldre får den vård och omsorg de

behöver.

Allas lika rätt till barnomsorg, skola, sjukvård och äldreomsorg. Så vill vi svenskar ha det. Utslaget i årets val visar att medborgarna slår vakt om den svenska modellen. Den generella välfärdspolitiken skall utvecklas, inte avvecklas.

Den tredje stora uppgiften för regeringen är att öka Sveriges internationella engagemang.

Jag är övertygad om att internationalismens idé är djupt förankrad i vårt land. Efter måttet av Sveriges förmåga ska vi medverka till att mobilisera en global medborgaranda av gemensamt ansvar och solidaritet.

Sverige skall vara en drivande kraft för fred, frihet, demokrati och rättvisa. Det råder ingen motsättning mellan en aktiv Europapolitik och ett starkt engagemang för fattiga folk och internationellt ansvarstagande.

Samarbete, säkerhet och solidaritet skall känneteckna den svenska utrikespolitiken. En bred samsyn kring utrikes- och säkerhetspolitiken är av stort värde för Sverige.

I den nya världsordning som växer fram har Förenta nationerna en avgörande betydelse för internationell fred och säkerhet. FN:s politiska och ekonomiska roll måste stärkas. Det arbete som jag har lett i Kommissionen för globalt samarbete bör kunna ge ett viktigt bidrag till de reformer av Förenta nationerna som jag hoppas skall inledas nästa år då FN fyller 50 år.

Sverige kommer åter att vara en aktiv och engagerad medlem i Förenta nationerna. Regeringen kommer att arbeta för att Sverige skall bli medlem i FN:s säkerhetsråd.

Sveriges insatser för gemensam säkerhet, konfliktförebyggande arbete och nedrustning intensifieras. En svensk FN-brigad sätts upp för att bättre kunna bidra till att återskapa fred där konflikter brutit ut. Sverige skall aktivt verka för ett internationellt förbud mot anti-personella minor.

Biståndet inriktas på att stödja de fattiga ländernas långsiktiga utveckling. Därvid ska demokrati, kvinnors rätt och folkligt engagemang särskilt uppmärksammas. Bistånds- och flyktingpolitiken effektiviseras genom ökad samordning.

Samarbetet med våra grannländer kring Östersjön, liksom med övriga Central- och Östeuropa intensifieras och ges en ny utformning. Vår uppgift är att stödja den demokratiska och ekonomiska utvecklingen.

I takt med strävandena att integrera Europa kommer samarbetet med de nordiska länderna att fördjupas. Estlands, Lettlands och Litauens säkerhet och utveckling är av särskild betydelse för Sverige. Därför bör samarbetet mellan de nordiska och baltiska länderna intensifieras.

En ny säkerhetsordning i hela Europa kan endast växa fram genom förtroendefullt samarbete mellan Europas folk och länder. Sverige har ett betydelsefullt bidrag att ge genom aktivt engagemang i ESK, Europarådet och Partnerskap för fred.

Sveriges militära alliansfrihet syftande till att vårt land skall kunna vara neutralt i händelse av krig i vårt närområde består. Vår politik bidrar till stabilitet i Nordeuropa och stärker Sveriges möjligheter att verka för gemensam säkerhet i Europa och i världen i stort.

Regeringen eftersträvar ett brett samförstånd kring nästa försvarsbeslut, som tidigare lägs till 1996.

De årliga försvarsutgifterna reduceras.

En kommission tillsätts för att granska rapporterna om främmande undervattensverksamhet riktad mot Sverige.

Den fjärde stora uppgiften för regeringen är att fördjupa Sveriges samarbete med övriga Europa.

Den 1 juli 1991 inlämnade jag som statsminister en ansökan om svenskt medlemskap i den Europeiska gemenskapen. I anslutning till detta redovisade jag för riksdagen att frågan om medlemskap slutligen skulle avgöras genom en folkomröstning.

Om drygt en månad, den 13 november, bestämmer svenska folket om vårt land skall bli medlem i den Europeiska unionen.

Blir det nej i folkomröstningen kan ett svenskt medlemskap i den Europeiska unionen inte åter aktualiseras inom överskådlig tid. EES-avtalet kommer därvid att utgöra grunden för Sveriges relationer med EU. Det blir då regeringens och riksdagens uppgift att utifrån detta avtal på bästa sätt tillvarata Sveriges intressen.

Under de 37 dagar som återstår till folkomröstningen kommer jag som statsminister med stort engagemang och full kraft att verka för ett svenskt medlemskap i den Europeiska unionen. Jag hävdar att det är av synnerlig vikt för Sverige att fullt ut medverka i detta samarbete.

Om svenska folket säger ja till medlemskap kommer Sverige att verka för följande:

Det behövs en allt fastare sammanslutning mellan de europeiska folken, där besluten fattas så nära medborgarna som möjligt. En ytterligare utvidgning av den Europeiska unionen är önskvärd, liksom ökad öppenhet och insyn, samt fastare parlamentarisk och folklig förankring av unionsarbetet.

Sverige kommer att engagera sig i arbetet med att forma en ny, aktiv politik för tillväxt och mot arbetslöshet i Europa. Målen för sysselsättning och välfärd måste bli lika ambitiösa som målen för finansiell stabilitet. Sverige skall medverka i strävandena att stärka löntagarnas ställning på arbetsmarknaden.

Sverige vill medverka i planerna på att utveckla gemensamma nätverk för information och kommunikation samt effektiva och miljövänliga transportsystem som främjar utvecklingen i Europas alla regioner.

Den gemensamma marknaden innebär ett rikare utbud av varor och tjänster. För att denna marknad skall fungera väl behövs en gemensam europeisk konsumentpolitik. Sverige skall bidra till en förstärkning av konsumenternas ställning i Europa vad gäller varornas och tjänsternas pris, kvalitet och säkerhet.

EU:s regionalpolitik ger ett viktigt bidrag till sammanhållningen i Europa. Genom EU-medlemskapet kommer Sverige att bli delaktig i denna politik, som ger Sverige nya instrument för att stärka en allsidig regional utveckling i vårt land.

Hoten mot miljön känner inga nationsgränser. Därför behövs en gemensam och ambitiös miljöpolitik i det europeiska samarbetet. Sverige skall med stort engagemang bidra till att åstadkomma en miljömässigt hållbar utveckling i hela Europa.

Sverige skall i sin representation i alla EU-organ eftersträva en jämn fördelning mellan

kvinnor och män och verka för åtgärder som bidrar till jämställdhet i arbetsliv och familj.

Sverige vill konstruktivt bidra till framväxten av en allomfattande freds- och säkerhetsordning i Europa, mer verkknings- fulla instrument för fredlig konfliktlösning och ett starkare stöd för Förenta nationerna.

Den Europeiska unionen bör vara öppen mot omvärlden, främja frihandel och vidga sitt ekonomiska samarbete med Central- och Östeuropa och utvecklingsländerna. Genom denna samlade politik kommer Sverige tillsammans med andra länder att kunna göra Europa till en progressiv kraft i världen som kan åstadkomma ekonomiska och sociala framsteg, rättvisa och delaktighet.

Den femte stora uppgiften för regeringen är att förverkliga det ekologiskt uthålliga industrisamhället.

Livsmiljön är ett gemensamt ansvar för oss alla. Det är hoppningivande att insikten därom växer och sprids. Inte minst de unga förstår vad som står på spel om miljöförstörelsen tillåts fortsätta.

Sverige skall vara pådrivande i det internationella miljöarbetet. Projektet att återställa Östersjön i ekologisk balans, som jag initierade 1990, kommer att drivas vidare med förnyad kraft.

En långsiktigt hållbar tillväxt förutsätter en god hushållning med våra gemensamma resurser. Miljöprogram bör utarbetas för alla samhällssektorer. Statliga myndigheter och företag bör genomföra miljörevisioner. Arbetet med lokala Agenda 21 stimuleras. Miljökonsekvensbedömningar skall användas.

Industrisamhällets kretslopp skall slutas.

Producentansvaret görs tydligt. Avfallsmängderna reduceras kraftigt. Farliga kemikalier skall successivt avvecklas. Nya ekonomiska styrmedel införs inom miljöpolitiken. Den svenska naturen och dess artrikedom skall skyddas. Samtidigt måste människors tillgång till fritidsområden garanteras. Allemansrätten tryggas. Ett nytt förslag till miljöbalk kommer att föreläggas riksdagen.

Efter årets val finns nu i denna kammare bättre förutsättningar än på länge att nå bred majoritet kring en långsiktig, uthållig och ansvarsfull miljöpolitik.

Fru talman!

Demokratins innersta kärna är idén om alla människors lika värde och okränkbarhet. Därför måste diskriminering, främlingsfientlighet och rasism bekämpas varhelst sådana tendenser förekommer. Det ansvaret åvilar var och en av oss som tror på demokratin. Sverige skall slå vakt om asylrätten. Men det räcker inte med detta.

Sverige är i dag ett mångkulturellt samhälle. Vi måste gemensamt förhindra att samhället splittras genom motsättningar mellan människor från olika länder och kulturer. Hela vårt samhälle måste nu mobiliseras för att öka integrationen och motverka segregationen. Alla områden av betydelse kommer att beröras. Det gäller arbetsmarknaden och bostadsmarknaden. Det gäller skolorna och kulturlivet. Det gäller kommunerna och organisationerna.

Invandrarministern har ett övergripande ansvar för att samordna politiken för ökad integration. Målet är givet:

Det får inte finnas ett Sverige för oss och ett annat Sverige för dem.

För några år sedan startade jag som statsminister en kampanj mot våldet. Somliga ryckte på axlarna och sade: "Ännu en kampanj."

Jag svarade de kritikerna på samma sätt som jag gör i dag.

Naturligtvis kan inte våld utplånas med en enda kolossal kampanj - eller för den delen med hårdare straff. Men med tålmodigt och envetet arbete kan vi se till att våldet inte får fotfäste i vår vardag. Det handlar om att sprida kunskap och öka vår medvetenhet om vilka krafter som föder våld och brott. Det handlar om vars och ens ansvar och samhällets reaktioner.

Regeringen kommer att presentera en samlad politik mot våldet. Sverige skall åter blir ett föregångsland när det gäller att förebygga och bekämpa brott. Brottsoffrens ställning stärks.

Straffrätten och polisens verksamhet ses över.

Humaniteten i kriminalvården återupprättas. Kampen mot den ekonomiska brottsligheten intensifieras.

Fru talman!

"Framför henne lyste och glittrade stadens fönster och tak, svarta torn reste sig över husgyttret.

Staden låg som på vattnens glänsande silverbricka, sträcktes fram emot henne som en gåva. Nu såg hon löftena glimma framför sig. Bara ett år kvar i skolan. Snart vuxen, snart pröva på allvar. Ung - och därmed var världen ännu ung, det var inte för sent, det fanns en morgondag. Hon kände att staden låg i världen, att världen angick henne, att hon måste våga vandra ut i den. Att man måste våga vara hemma. Flickan drömde. Världen väntade."

Så lyder de sista raderna i den sista av Per Anders Fogelströms böcker om Stockholm. Språket är kraftfullt och tydligt. Av ord formas meningar och sammanhang som skapar bilder och ger nya insikter.

Ju mer vårt samhälle tar emot impulser från andra länder och kulturer, desto viktigare är det att värna kulturarvet. Den svenska kulturen och det svenska språket måste därför stärkas och utvecklas.

Kulturen måste även i fortsättningen spela en viktig roll i skolan.

Sveriges enastående folkbildnings- och folkrörelsetraditioner skall värnas och utvecklas. Jag ser fram emot den dagen då riksdagen fattar beslut om en bibliotekslag. Ordet "folkbibliotek" har en alldeles speciell klang och innebörd i Sverige.

Bakom varje konstverk - vare sig det är litteratur, musik, sång, dans eller bildkonst - döljer sig en väldig ansträngning, en möda som sällan betalar sig särskilt väl i ekonomiska termer. Regeringen kommer därför att förbättra konstnärernas villkor.

Yttrandefriheten skall värnas. Mediapolitiken kommer att förtydligas för att uppnå kulturell mångfald och kvalitet. En utredning tillkallas för att belysa tendenser till maktkoncentration på mediaområdet.

Fru talman!

Sverige är för litet för stora konflikter, problemen är för många för konfrontation. Mer än något annat behöver vårt land nu samarbete och samförstånd.

Demokratin måste vinnas för varje generation.

Nu gäller det att leva upp till de orden, att ge dem mening och innehåll. För vårdar vi inte detta århundrades mest grundläggande politiska projekt - demokratin - då kan vi aldrig förverkliga de mål som vi har, de uppgifter som framtiden kräver av oss.

I nationens intresse kommer jag som statsminister att göra mitt yttersta för att åstadkomma ett nytt samarbetsklimat i Sverige - i riksdagen, på arbetsmarknaden, mellan enskilda medborgare.